

ÜNİVERSİTE Mİ, İŞSİZ ÜRETEN FABRİKA MI?

16 Nisan 2021

Yıldırım Koç

Ünlü Amerikan şairi Robert Frost'un "Çamur Zamanı İki Serseri" isimli çok güzel bir şiiri vardır. Şair bahçesinde odun yararken, iki serseri gelir ve para karşılığı odun yarma işini üstlenmek isterler. İngilizcede "geçim için yapılan iş" ile "keyif için yapılan iş" sözcükleri arasında yalnızca bir "a" harfi farkı vardır (vocation-avocation). R.Frost, bu sözcükleri kullanarak, "yaşamdaki amacım, keyif için yaptığım, geçim için yaptığımı, iki gözümün gördüklerinin tek olması gibi, birleştirmektir" der.

Acaba günümüzde kaç kişinin geçim sağlamak için yaptığı işle keyif için yaptığı iş aynı? Kaç kişi yaptığı işten keyif alıyor? Kaç kişinin yaptığı iş aynı zamanda onun "hobisi"? Bırakın bu soruyu; kaç kişi, üniversitede eğitim gördüğü alanda iş bulabiliyor? Kaç kişi kendisini de geliştiren bir iş yapabiliyor?

Ekonominin planlandığı, ekonomik gelişmeye bağlı olarak ortaya çıkacak nitelikli insangücü ihtiyaçlarına ilişkin projeksiyonların yapıldığı ve üniversitelerin fakülte ve bölümlerinin öğrenci kontenjanlarının buna göre belirlendiği bir dönem yaşamıştık. Öyle her yere rastgele üniversite açılmazdı. Devlet Planlama Teşkilatı çalışma yapar, gelecekte ortaya çıkacak ihtiyaçlar belirlenir, ona göre eğitim/öğretim programları hazırlanırdı. O zaman da, üniversiteyi bitiren bir genç, fazla zorlanmadan eğitim gördüğü alanda iş bulabilirdi. Eğer eğitim gördüğü alan sevdiği bir işse, Robert Frost'un sözünü ettiği bütünlük bir ölçüde sağlanabilirdi.

Bugün öyle değil.

İŞSİZLİĞİ ERTELEMENİN YOLU

AKP iktidarları, işsizliği erteledi; ancak ertelenen işsizlik çok daha sıkıntılı bir biçimde gündemimizde yerini alıyor.

Üniversite ve üniversite öğrencisi sayısını artırırsanız, işsizliği azaltırsınız. Ancak eğer üniversite mezununa iş bulamazsanız, toplumsal sorunları daha da büyütürsünüz. Türkiye'de yaşanan durum bu.

YÖK'ün verilerine göre, 2019-2020 eğitim yılında 3,0 milyon önlisans, 4,5 milyon lisans öğrencisi vardı. 297 bin öğrenci yüksek lisans, 101 öğrenci doktora yapıyordu. Devlet üniversitelerinin sayısı 129, vakıf üniversitelerinin sayısı 74 olmuştu. 4 tane de vakıf meslek yüksek okulu vardı. Özetle, 8 milyona yakın üniversite öğrencisi ve 207 üniversite var. Demek ki her yıl yaklaşık 2 milyon genç, işgücü piyasasına katılıyor ve iş arıyor; ve bunların çok büyük bölümü kendi eğitim gördükleri alanda iş bulamıyor. Bir bölümü ise ilgisiz alanlarda genellikle asgari ücretle çalışmaya başlıyor. Geride kalanlar da işsizlik bunalımını hem kendileri yaşıyor, hem de ailelerine yaşıyor.

Halbuki aileleri ne büyük umutlarla onları üniversiteye göndermişti. Çocukları üniversite diploması alacak, kolayca işe girecek, ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri bir ücret alacak ve belki de aileye yardım edecekti.

Bu amaçla aileler büyük fedakarlıklara katlandı. Borçlanan da oldu, ineğini satan da, evini satan da.

Kapanan işyerlerinden işten çıkarılan işçiler, çocuklarının bir an önce üniversiteyi bitirip hayata atılmasını bekledi.

Resmi verilerde gözüken işsiz sayısı 4 milyon civarında. İş aramayan işsizler ve diğer bazı kesimler de sayıldığında, işsizlerin gerçek sayısı 10 milyonu aşıyor. Eğer üniversitelerin öğrenci sayısı bu kadar artırılsa da, diyelim 4 milyonda kalsaydı, işsiz sayısı 4 milyon daha yüksek olacaktı.

Plansız programsız üniversite açılarak ve/veya üniversitelerin öğrenci kontenjanları artırılarak, hem bir umut pompalandı, hem de kapanan fabrikalar nedeniyle zarar gören kent ekonomileri, o kente dışarıdan gelen üniversite öğrencilerinin yarattığı taleple bir parça hareketlendi. Fabrika kapandı, ancak kenti dolduran gençler ev kiraladı, alışveriş yaptı, piyasayı canlandırdı.

Bugün ülkemizin en önemli sorunlarından biri, büyük çoğunluğu nitelikli olmayan üniversitelerden mezun gençlerin yaşadığı sıkıntılardır. Gençlerimizin bu kadar büyük bölümünün ülkemizden umut

kesip, “kapağı başka bir ülkeye atma” çabaları bu durumun sonucudur. Ancak, hem diğer ülkelerde yaşanan yüksek oranlı işsizlik, hem kendi yetişmelerindeki yetersizlikler nedeniyle, “kapağı dışarı atamayacaklar.” Hayat onları Türkiye’yi daha iyi bir konuma getirme mücadelesine zorlayacak.